

Iwona Pałucka-Czeriak

Polonistyka zielonogórska – zarys historyczny

Początków powstawania polonistyki w zielonogórskim środowisku naukowym można upatrywać w Studium Nauczycielskim (działającej od 1957 r. dwuletniej szkole pomaturalnej, mającej na celu wykształcenie nauczycieli szkół podstawowych, klas V-VIII) oraz Lubuskim Towarzystwie Naukowym (funkcjonującym od 11.02.1964 r.)¹. Wykorzystując to zaplecze kadrowe, w 1971 r. powołano Wyższą Szkołę Nauczycielską w Zielonej Górze, która w 1973 r. przekształciła się w Wyższą Szkołę Pedagogiczną, a następnie w 2001 r. w Uniwersytet Zielonogórski. Jak informuje główna strona Uczelni,

Uniwersytet Zielonogórski jest uczelnią, która dynamicznie się rozwija. Jest największą państwową szkołą wyższą w województwie lubuskim. W 2021 roku UZ obchodził jubileusz 20-lecia istnienia. Warto wspomnieć, że tradycje akademickie w Winnym Grodzie sięgają 1965 roku, kiedy rozpoczęła swą działalność Wyższa Szkoła Inżynierska, przekształcona później w Politechnikę Zielonogórską. Natomiast w 1971 r. powstała Wyższa Szkoła Nauczycielska, która w 1973 r. stała się Wyższą Szkołą Pedagogiczną i przyjęła imię prof. Tadeusza Kotarbińskiego. Uniwersytet Zielonogórski powstał 1 września 2001 r. z połączenia PZ i WSP. Natomiast 1 września 2017 r. do uniwersytetu została przyłączona Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie”².

Tabela 1. Etapy instytucjonalnej działalności polonistyki zielonogórskiej

Faza początkowa	1953 Lubuskie Towarzystwo Kultury, „Nadodrze”
	1957 Studium Nauczycielskie
	1964 Lubuskie Towarzystwo Naukowe
Szkoła wyższa	1971 Wyższa Szkoła Nauczycielska
	1973 Wyższa Szkoła Pedagogiczna
	2001 Uniwersytet Zielonogórski

Źródło: opracowanie własne.

Zbieranie informacji o dziejach polonistyki zielonogórskiej nie jest proste, ponieważ zachowane dokumenty są rozproszone³. Wynika z nich, że działalność ukierunkowana

1 Zob. D. Dolański, *Zielonogórska droga do uniwersytetu. 10-lecie Uniwersytetu Zielonogórskiego, 40-lecie zielonogórskiego środowiska akademickiego*, Zielona Góra 2011, s. 24.

2 <https://www.uz.zgora.pl/index.php?informacje-o-uczelni> (data dostępu: 18.11.2022).

3 Źródłem informacji poza danymi opublikowanymi w Biuletynie Polonistycznym oraz ogólnymi opracowaniami D. Dolańskiego były głównie dokumenty złożone w Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego, zwłaszcza protokoły Rad Wydziału i posiedzeń Rad Instytutu Filologii Polskiej, a także informacje przechowywane w instytucie, zamieszczone na stronie instytutu ifp.uz.zgora.pl oraz w systemie SKEP. Dotarcie do wszystkich informacji faktograficznych o działalności instytutu, zwłaszcza w XXI w., nie było możliwe z uwagi na rozproszenie dokumentów.

humanistycznie prężnie rozwijała się od pierwszych lat powstawania społeczności naukowej w regionie. Jak pisze Dariusz Dolański,

W zdominowanym przez środowisko humanistyczne ośrodku, a także w związku z potrzebami regionu, wydawało się oczywiste, że w Zielonej Górze powinna powstać wyższa uczelnia kształcąca nauczycieli [...]. Jednak nie mniejsze potrzeby kadrowe niż szkolnictwo miał w regionie także przemysł województwa [...] Tak więc w marcu 1965 r. historia szkolnictwa wyższego w Zielonej Górze zmieniła swe tory: zapadła decyzja o utworzeniu Wyższej Szkoły Inżynierskiej (WSI)⁴.

Wypada o tym pamiętać, przeglądając bowiem stare zdjęcia i ich opisy oraz pierwsze protokoły, można odnieść wrażenie, że nazwa *Wyższa Szkoła Nauczycielska* czy *Wyższa Szkoła Pedagogiczna* używana jest niekiedy przed czasem ich oficjalnego ustanowienia. Tak więc zespół humanistów, w tym polonistów, działał na rzecz utworzenia wyższej szkoły w mieście znacznie wcześniej i już wówczas publikował pierwsze opracowania naukowe. Inspirował się ogólnymi wytycznymi rządowymi dla Polski i regionu.

Aby lepiej nakreślić specyfikę danego okresu, warto także przypomnieć, że hierarchia stopni naukowych i stanowisk służbowych zmieniała się, pozwoli to lepiej zrozumieć zarówno przekształcenia instytucjonalne, jak i etapy kariery zawodowej uczonych. W uproszczeniu przedstawia ją tabela 2⁵.

Ścieżka badawcza pracowników naukowych daje się śledzić poprzez analizę publikowanych monografii, prac zbiorowych, skryptów, studiów i rozpraw, recenzji i sprawozdań. Mniej więcej do lat 90. XX w. kierunki badawczego rozwoju pracowników musiały się mieścić w zakresie wskazanym przez państwowy, centralny program badań naukowych, do którego dochodził także resortowy program badawczy i uczelniany program badań. Problemy badawcze były więc w pewnym sensie profilowane centralnie, ale obejmowały też badania zadaniowe dyscyplinowe (własne) uczelni, niekiedy w powiązaniu z jednostkami gospodarki narodowej. Istotnym nurtem badawczym było prowadzenie analiz służących zabezpieczeniu procesu dydaktyczno-wychowawczego, w wyniku których opracowywano podręczniki i skrypty⁶.

Przekształcenia procesu dydaktycznego prowadzonego przez polonistów odsłaniają się natomiast dzięki analizom protokołów rad instytutu czy wydziału, a także ogólnych dokumentów sprawozdawczych uczelni. Losy filologii polskiej w środowisku zielonogórskim łączą się z sytuacją demograficzną, społeczną i ekonomiczną państwa i regionu. Prowadzone przez polonistów w Zielonej Górze studia służyły wykształceniu kadry

4 D. Dolański, *Pierwszy kwadrans. Piętnaście lat Uniwersytetu Zielonogórskiego*, Zielona Góra 2016, s. 22-23.

5 Podstawą zestawienia są sprawozdania dotyczące struktury uczelni, wydziału i instytutu. Ma charakter poglądowy i nie aspiruje do wyczerpania problemu. Oddaje raczej praktykę niż bazuje na ustaleniach natury prawnej.

6 Por. plan badań naukowych na lata 1986-1990.

Tabela 2. Obraz przekształceń stopni naukowych i stanowisk

Stanowisko służbowe	1995	2004	2022
Profesor	profesor tytularny doc. dr hab.	profesor zwyczajny profesor nadzwyczajny tytularny profesor nadzwyczajny uczelniany	profesor zwyczajny (profesor) prof. UZ (profesor uczelniany) doktor habilitowany doktor
Docent	docent doktor hab.	–	–
Adiunkt	doktor	doktor, doktor habilitowany	doktor, doktor habilitowany
Starszy wykładowca	doktor	starszy wykładowca z doktoratem magister	–
Wykładowca	magister, doktor	magister	doktor
Asystent	magister	magister	magister, doktorant*
Lektor	–	magister	magister, doktor

* doktorant to obecnie magister, który studiuje na III stopniu studiów w celu uzyskania stopnia doktora

Źródło: opracowanie własne.

nauczycielskiej, w tym nauczycieli polonistów. Oprócz udziału w klasycznych zajęciach dydaktycznych uczestnicy dwuletniej szkoły wyjeżdżali na wycieczki, np. szlakiem Żeromskiego, w góry i do Oświęcimia, do NRD. Z tego okresu zachowały się trzy kroniki z wycieczek, w których uczestnicy wojaży podzielili się refleksjami i wspomnieniami. Po dwuletnich SN-ach kontynuowali zwykle studia w WSN, a później WSP.

Wycieczki organizowane przez uczelnię dla studentów, zwłaszcza skupionych w kołach naukowych, były częścią procesu dydaktycznego przynajmniej do lat 90. XX w.⁷

1.10.1971 r. odbyła się inauguracja pierwszego roku w Wyższej Szkole Nauczycielskiej. Wcześniej jednak, 3.09.1971 r., Rada Pedagogiczna Wydziału Humanistycznego uchwaliła utworzenie Zakładu Filologii Polskiej pod kierownictwem doc. dra Lecha

NAWET W GÓRACH, WJĘDZ PRZYRODY
NIE ZAPOMNIANO O WYKŁADACH

Księga pamiątkowa, 1996 r.

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

⁷ Zob. Sprawozdanie Dziekana Wydziału Humanistycznego z działalności Wydziału za rok akademicki 1987/1988 z dnia 23.05.1988 r.

Inauguracja 1971 r.

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Inauguracja 1971 r. Przy mównicy stoi doc. dr Lech Ludorowski

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

L. Ludorowski prowadził badania nad gatunkami/gatunkiem Trylogii H. Sienkiewicza, publikował m.in. w czasopiśmie „Życie i Myśl” (1871, nr 12, s. 12), W. Magnuszewski w „Przeglądzie Lubuskim” przedstawił *Nowe źródło do dziejów walki o polskość Ziemi Zachodnich* (1971, nr 2), a Stanisław Kania wydał cykl artykułów poświęconych gwarze partyzanckiej i uczniowskiej (głównie w „Nadodrzu”, 1971, 1972).

8 Zob. Protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej Wydziału Humanistycznego przy WSP z dnia 3.09.1971 r.

9 Zob. J. Rećko, *Władysław Magnuszewski (1925-1996): wspomnienie w dwudziestą rocznicę śmierci*, „Filologia Polska” 2016, nr (2), s. 461-465.

Ludorowskiego⁸. Doktor Władysław Magnuszewski⁹ został zatrudniony na etacie dyrektora biblioteki. Przyjęto jako stażystkę mgr Marię Januszewicz, pracującą pod kierownictwem L. Ludorowskiego. Wśród studentów Wydziału Humanistycznego znalazło się 56 przyjętych na kierunek filologia polska z historią. Utworzono dwie grupy filologii polskiej, których opiekunami zostali mgr Leonard Mirecki i dr Szymon Molenda.

W sprawozdaniu kierownika ZFP za rok akademicki 1971/1972 zostało wyliczonych jedenastu członków zespołu (tab. 3).

Tabela 3. Pierwsi pracownicy Zakładu Języka Polskiego

1	doc. dr Lech Ludorowski	kierownik, członek TL im. A. Mickiewicza
2	dr Stanisław Kania	członek TL im. A. Mickiewicza
3	dr Władysław Magnuszewski	członek TL im. A. Mickiewicza
4	dr Szymon Molenda	członek TL im. A. Mickiewicza
5	dr Mieczysław Łojek	członek TL im. A. Mickiewicza
6	mgr Leonard Mirecki	członek TL im. A. Mickiewicza
7	mgr Maria Januszewicz	asystentka
8	mgr Jerzy Brzeziński	członek TL im. A. Mickiewicza
9	mgr Halina Milanowska	członek TL im. A. Mickiewicza
10	mgr Janusz Skuczyński	
11	Zdzisław Giżejowski	godziny zlecone

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Warunki lokalowe były skromne. Zakład Filologii Polskiej w tym okresie korzystał z czterech niewielkich pomieszczeń, miał też podręczną bibliotekę zakładową, liczącą około 1000 książek dostępnych dla pracowników. Organizował trzydniowe wycieczki naukowe dla studentów (do Biblioteki Narodowej w Warszawie i Biblioteki Ossolineum we Wrocławiu). Działało Koło Naukowe Polonistów, zrzeszające w czterech sekcjach (krytyczno- i historycznoliterackiej, językoznawczej, twórczości własnej i regionalistycznej¹⁰) 30 studentów. Zorganizowano obóz naukowy w Cieplicach dla 26 studentów. W tym samym roku akademickim 1971/1972 odbył się także cykl publicznych wykładów naukowych oraz sympozjum naukowe *O wychowawczej roli literatury dla młodzieży*. Ponadto pracownicy WSN prowadzili akcję promocyjną dotyczącą naboru na pierwszy rok studiów: wyjeżdżali do liceów w Nowej Soli, Koźuchowie, Witnicy, Głogowie, Wschowie, Szprotawie, Żaganiu, Krośnie Odrzańskim, Gubinie, gdzie spotykali się z uczniami klas maturalnych.

Zestawienia statystyczne przygotowane na potrzeby GUS pozwalają stwierdzić, że w owym czasie wśród studentów filologii polskiej dominowały kobiety urodzone w latach 1951-1952. Wiele osób pobierało stypendium (całkowite lub częściowe, na mieszkanie i/lub wyżywienie). Studenci byli ulokowani głównie w domu studenta przy ulicy Krośnieńskiej 49 (łącznie obliczonym na 300 miejsc), kilkoro na placu Słowiańskim 5 (łącznie 80 miejsc, budynek E). Przy ulicy Krośnieńskiej mieściła się też studencka stołówka. 21 września 1973 r. na studiach magisterskich na kierunku filologia polska ustalono limit przyjęć na 50 osób na studiach dziennych i 120 na zaocznych, przyjęto zaś nieco więcej chętnych, by wolni słuchacze mogli zastąpić studentów

10 Por. W. Magnuszewski, *Instytut Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1976, nr 19/3 (61), s. 1-9. W. Magnuszewski nieco odmiennie wskazuje na początku dwie sekcje w 1971 r.: teatrologiczną i językoznawczą, następnie wspomina w 1974 r. literacką, stosuje zamiennie pojęcia Koło Polonistów z sekcjami oraz Koło Językoznawcze (prawdopodobnie jako określenie sekcji).

Prof. dr hab. Wojciech Pasterniak

Źródło: https://d-art.ppstatic.pl/kadry/k/r/1/c5/44/5af2e0a1f76f_o_large.jpg.

niezaliczających sesji. Nabór na filologię polską był jednym z największych i mniej więcej porównywalny z naborem na historię oraz wychowanie techniczne¹¹.

W 1974 r. siłą rzeczy utworzono trzy grupy seminaryjne (dwie językoznawcze, jedna jako literatura i poetyka), które liczyły po 16 osób. W tym roku na studiach stacjonarnych na filologii polskiej uczyło się łącznie ponad 300 osób.

W roku akademickim 1974/1975 Zakład Języka Polskiego przekształcono w Instytut Filologii Polskiej, na którego czele stanął doc. dr hab. Wojciech Pasterniak¹².

W ramach instytutu zaistniały wówczas trzy zakłady: Zakład Języka Polskiego (kierownikiem został najpierw doc. dr S. Kania, członkami L. Mirecki, M. Marcjanik, M. Rdzanek), Zakład Teorii i Historii Literatury (prowadzony przez doc. dra L. Ludorowskiego, współpracującego z J. Oleksińskim, M. Januszewicz, K. Kamińską, H. Milanowską, A. Świrek) oraz Zakład Metodyki Języka Polskiego (pod kierownictwem doc. dra hab. W. Pasterniaka pracowała L. Pasterniak)¹³. Pracownicy ci zorganizowali ogólnopolskie sesje naukowe pt. *Z problemów literatury Polski Ludowej, W kręgu sztuki poetyckiej K.I. Gałczyńskiego, W dziewięćdziesiątą rocznicę Trylogii H. Sienkiewicza*, w których wzięli udział m.in. prof. prof. K. Wyka, J. Trzynadłowski, A. Kersten, T. Bujnicki, W. Danek. Głównymi kierunkami badawczymi były:

- a) dydaktyka literatury – nauczanie problemowe i systemowe (M. Łojek, W. Pasterniak),
- b) język pisarzy końca XVIII i XX w. (J. Brzeziński, S. Kania, L. Mirecki),
- c) toponomastyka – nazwy geograficzne Ziemi Lubuskiej (A. Demartin),
- d) powieść historyczna XVII i XIX w. (L. Ludorowski, W. Magnuszewski, H. Milanowska)¹⁴.

W tym czasie poloniści opracowywali również koncepcję podręczników literatury dla uczniów i nauczycieli przyszłej dziesięcioletniej szkoły podstawowej (L. Ludorowski,

11 Na podstawie Raportu do GUS, 1973 r.

12 Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 21.11.1974 r.

13 Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 13.01.1975 r. Zob. też D. Dolański, *Zielonogórska droga do uniwersytetu...*, s. 204.

14 Sprawozdanie roczne 1974/1975, więcej informacji na ten temat: W. Magnuszewski, *Instytut Filologii Polskiej...*, s. 7.

M. Łojek, W. Pasterniak i L. Pasterniak). Instytut podpisał także porozumienie międzyuczelniane z Instytutem Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (26 lutego 1975 r.), dotyczące kształcenia kadry naukowej, opieki nad pracami doktorskimi i habilitacyjnymi, pomocy w zajęciach naukowo-dydaktycznych, seminariach magisterskich, wykładach monograficznych, odczytach naukowych, wspólnego wydawania publikacji, organizowania sesji naukowych, opiniowania i recenzowania dorobku dydaktycznego. Jak podaje W. Magnuszewski, w 1975/76 roku filologię polską studiowało około 400 studentów dziennych i kilkudziesięciu eksternistów¹⁵.

Rok później w IFP pracowało już 5 docentów (dwóch z habilitacją), 2 doktorów i 2 magistrów. Na uczelni powstał także Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, który prowadził dr Franciszek Pilarczyk, ówczesny dyrektor uczelnianej biblioteki¹⁶. Liczba studentów rosła, każdy rok miał swojego opiekuna, powstawały i zamierały koła naukowe, studenci filologii polskiej, jak relacjonowano na Radzie Wydziału, chętnie angażowali się w wydawanie gazetki „Faktor”, nie wykazywali zaś żadnego zainteresowania sportem¹⁷. Rozpoczęto wydawanie roczników naukowych „Dydaktyka Literatury”¹⁸ oraz serii „Studia i Materiały. Filologia Polska”¹⁹.

W 1977 r. w IFP już dziewięć osób prowadziło wykłady i seminaria: doc. S. Kania, dr A. Baczewski, dr J. Brzeziński, dr A. Demartin, dr M. Marcjanik, mgr P. Suder, mgr H. Ludorowska, mgr A. Czarkowski, mgr M. Rdzanek²⁰. W 1978 r. dyrektor instytutu, doc. dr hab. W. Pasterniak, zakreślił na Radzie Wydziału obszary badawcze, mówiąc, że „Należy zwrócić uwagę na problematykę związaną z regionem. Wskazane są prace magisterskie z zakresu socjolingwistyki, dialektologii, onomastyki, stylistyki językowej, literatury staropolskiej, z pogranicza językoznawstwa i metodyki”²¹. Docent dr S. Kania zwrócił zaś uwagę na potrzebę rozwijania aktywności wśród studentów poprzez umożliwianie różnych form działalności, w tym w kołach naukowych (tematyka działalności kół powinna wiązać się z tematyką prac magisterskich), podczas obozów naukowych (materiały zebrane podczas obozów trzeba wykorzystywać do prac magisterskich), poprzez publikację prac studentów w opracowaniach zbiorowych (miał na myśli rubrykę/dodatek *Studenckie Szpalty*²²).

15 W. Magnuszewski, *Instytut Filologii Polskiej...*, s. 4.

16 Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 21.10.1976 r.

17 *Ibidem*.

18 <https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/25118?language=pl#description> (data dostępu: 14.06.2023).

19 <http://www.rocznik.ifp.uz.zgora.pl/> (data dostępu: 14.06.2023).

20 Wyciąg z Rady Wydziału Humanistycznego, 1977 r.

21 Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 20.10.1978 r.

22 Por. R. Rudiak, *Formy prezentacji twórczych na łamach zielonogórskich czasopism akademickich w latach 1959-2014*, „Filologia Polska” 2016 (1), s. 243-260, tu s. 244-245, <https://zbc.uz.zgora.pl/repozytorium/Content/46308/download/> (data dostępu: 14.06.2023).

W owym czasie najbardziej utrwaliły się w pamięci działania dwóch kół naukowych: Koła Dydaktyków Literatury pod kierunkiem prof. dra hab. W. Pasterniaka, którego uczestnicy podejmowali przede wszystkim próby pisania prac typu naukowego, przeznaczonych do publikacji, ale zaplanowano również obóz naukowy i sesję metodyczną, a także Koła Językoznawców pod kierunkiem dra A. Demartina, które zorganizowało trzy sesje popularnonaukowe (onomastyczną, dialektologiczną i dotyczącą 60-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości) oraz przygotowywało referaty na sesje ogólnopolskie. Planowano „opracowanie onomastycznego indeksu, zebranie i nagranie pieśni ukraińskich, obóz naukowy mający na celu zebranie pieśni folklorystycznych, obóz naukowy – socjolingwistyczny”²³. W 1979 r. protokół posiedzenia Rady Wydziału odnotował działalność Koła Literaturoznawców pod kierunkiem prof. dra hab. W. Pasterniaka, które zorganizowało sesję metodyczną. W tym okresie opiekunem Koła Językoznawców był już dr A. Baczewski, promujący działania naukowe oraz spotkania z „ciekawymi ludźmi pióra (pisarzami, poetami)” oraz planujący obóz naukowy. W roku 1978 odbyła się sesja naukowa na temat *Druga niepodległość Polski w literaturze* oraz pierwsze w Polsce międzynarodowe sympozjum naukowe dotyczące dydaktyki literatury²⁴.

W 1980 r. Wydział Humanistyczny po raz pierwszy sformułował wniosek o nadanie uprawnień habilitacyjnych, w tym na filologii polskiej, bezskutecznie. Prof. J. Brzezińskiemu powierzono najpierw funkcję prodziekana, a później dziekana Wydziału Humanistycznego²⁵. Instytut zorganizował ogólnopolską sesję naukową poświęconą Janowi Kochanowskiemu. Studenci udzielali się w trzech kołach: Kole Literaturoznawców, Dydaktyków Literatury i Językoznawców, współorganizowali konferencję, współdziałali z LTN oraz urządzali wieczory dyskusyjne na tematy teoretycznoliterackie i wieczory poezji (C. Miłosza)²⁶. W dokumentach wydziałowych i instytutowych nie zachowały się żadne informacje dotyczące stanu wojennego i związanych z nim wydarzeń. W 1982 r. na Radzie Wydziału omawiano stan badań i pracę poszczególnych instytutów. W przygotowanej z tej okazji *Informacji o pracy Instytutu Filologii Polskiej WSP w Zielonej Górze* czytamy, że osiągnięciem naukowym było opublikowanie 12 rozpraw naukowych oraz wydanie czwartego i piątego tomu czasopisma „Dydaktyka Literatury”, dwóch prac zbiorowych i 104 artykułów naukowych z zakresu

23 Protokół posiedzenia RW z dn. 1.03.1979 r.

24 Zob. A. Baczewski, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1980, nr 23/1-2 (75-76), s. 202-203.

25 D. Szagun, *Profesor Jerzy Brzeziński, (1934-2017)*, „Filologia Polska” 2017, nr (3), s. 19-26, https://zbc.uz.zgora.pl/repozytorium/Content/50951/2_szagun_profesor.pdf (data dostępu: 14.06.2023).

26 Zob. W. Magnuszewski, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej (1980-1981)*, „Biuletyn Polonistyczny” 1981, nr 24/4 (82), s. 53-54.

kultury i języka polskiego. Materiały do planu rozwoju uczelni z 1986 r. zakładały stały wzrost liczby przyjmowanych na studia, szacowały, że do 2000 r. na filologię polską na studia stacjonarne rocznie zostanie przyjętych 80 osób, na studia zaoczne od 25 do 30, a podyplomowe od 15 do 25. Jednakże rzeczywistość okazała się odmienna, w 1991 r. na kierunku filologia polska łącznie (na wszystkich pięciu latach) studiowało 325 studentów, a nie planowanych blisko 400, uruchomiono jednak dodatkowe kierunki, w tym filologię rosyjską z językiem polskim i niemieckim (1990/1991). W 1982 r. zorganizowana została międzynarodowa sesja poświęcona *Związkom kulturalnym serbo-łużycko-polskim*, w której wzięli udział m.in. goście z NRD, a rok później sesję na temat *Odsieczy wiedeńskiej 1683-1983 i Związku Polaków w Niemczech na Południowym Pograniczu w latach 1923-1983*. Ponadto w 1982 i 1983 r. odbyły się wycieczki filologii polskiej do Krakowa (obóz naukowy *Szlakiem kultury i literatury Młodej Polski*), do Warszawy oraz do Łagowa (obóz naukowy na temat *Język pieśni ludowych*). Studenci brali też udział w opracowaniu podręcznika dla nauczycieli języka polskiego (*Dzieło literackie w klasie V*)²⁷.

W 1984 r. określono główne kierunki działalności naukowo-badawczej: dydaktyka literatury i metodyka jej badań, naukowe teorie nauczania i uczenia się literatury, historia literatury i kultury staropolskiej, XIX w., gwara środowiskowo-społeczna, historia języka, onomastyka i kultura języka polskiego²⁸. Poloniści zorganizowali sympozjum *W kręgu zagadnień języka C.K. Norwida* oraz *Z problemów literatury czterdziestolecia Polski Ludowej*. Rozwijali współpracę międzynarodową: z Instytutem Kształcenia Nauczycieli w Budziszynie, Instytutem Pedagogicznym w Hradcu Kralowe, z WSP w Poczdamie i Dreźnie, studenci brali udział we wspólnych obozach naukowych²⁹. Rok później odbyło się drugie Międzynarodowe Sympozjum na temat *Dydaktyka literatury a inne dyscypliny naukowe*, współorganizowane przez IFP, WSP w Dreźnie i Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza oraz LTN³⁰. W 1986 r. w planie naukowym podkreślano zagadnienia polskiej kultury narodowej, jej tendencji rozwojowych i percepcji, rozwoju języka polskiego, jego odmian i słownictwa, rolę i znaczenie języków i literatur słowiańskich z uwzględnieniem literatury radzieckiej w kształtowaniu oblicza kultury polskiej oraz wpływ Polski na życie duchowe Słowian³¹.

27 Zob. M. Ruszczyńska, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej (1982-1983)*, „Biuletyn Polonistyczny” 1984, nr 27/1 (91), s. 206-210.

28 Dane do Informatora Nauki Polskiej, 1984 r.

29 Zob. M. Ruszczyńska, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej 1983/1984*, „Biuletyn Polonistyczny” 1985, nr 28/1-2 (95-96), s. 256-259.

30 Zob. W. Pasterniak, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej 1984-1985*, „Biuletyn Polonistyczny” 1986, nr 29/2 (100), s. 241-243.

31 Plan Badań Naukowych na lata 1986-1990.

Prof. dr hab. Władysław Magnuszewski
i prof. dr hab. Jerzy Brzeziński
Źródło: archiwum własne Radosława Szybybera.

W tym też roku IFP zorganizował ogólnopolską sesję naukową pt. *Język osobniczy jako przedmiot badań lingwistycznych*³².

W tym czasie wprowadzano na studiach dziennych dodatkowe specjalności, które rozszerzały kompetencje absolwentów na Wydziale Humanistycznym. Tworzono np. filologię germańską z anglistyką, filologię rosyjską z bibliotekoznawstwem. Zielonogórcy poloniści nie byli gotowi do stosowania takich rozwiązań. Jedynie w 1991 r. studenci otrzymali

ofertę kierunku filologia rosyjska z językiem polskim i niemieckim. Władze zauważały, że studencka baza socjalna jest niewystarczająca, a „odpowiednia baza materiałowa to jeden z istotnych warunków pozyskiwania kandydatów ze wsi i małych miast [...] oraz pełniejszego zaspokajania potrzeb kadrowych [...] szkolnictwa”.

W maju 1989 r. dostosowywano do nowych wytycznych ministerialnych programy studiów. Okazało się, że na kierunkach humanistycznych wymiar zajęć w całym czasie studiów, program nie mógł przekraczać 3200 godzin. Na pięcioletnim wówczas kierunku filologii polskiej realizowano dotąd 3600 godzin. W ofercie była historia filozofii (90 godzin) i języki obce (240 godzin na łacinę i język niemiecki). Skoro przeciętnie w jednym semestrze realizowano 30 godzin danego języka obcego, młodzi poloniści przez dwa lata uczyli się łaciny i nowożytnego języka, tak ważnego na terenie przygranicznym.

W roku 1990/91 rósł limit studentów przyjmowanych na pierwszy rok studiów na filologię polską (do 65 osób), była także wewnętrzna inicjatywa przekształcenia instytutu w katedry, ale nieskuteczna, następował stały przyrost publikacji naukowych, od małych form (recenzja, przyczynek, artykuł, zarys monograficzny) po publikacje o walorach syntezy (monografie metodologiczne, koncepcyjno-teoretyczne), „[...] ich autorzy to przede wszystkim poloniści” – odnotowano w sprawozdaniu rocznym Wydziału Humanistycznego³³. Ponadto „poloniści, szczególnie pracownicy Zakładu Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego, «odnaleźli się» najszybciej w nowej rzeczywistości ekonomicznej, odkrywając niekonwencjonalne formy wydawania i kolportażu swoich prac”³⁴. Podejmowano starania, by kontynuować współpracę z Fakultetem Pedagogicz-

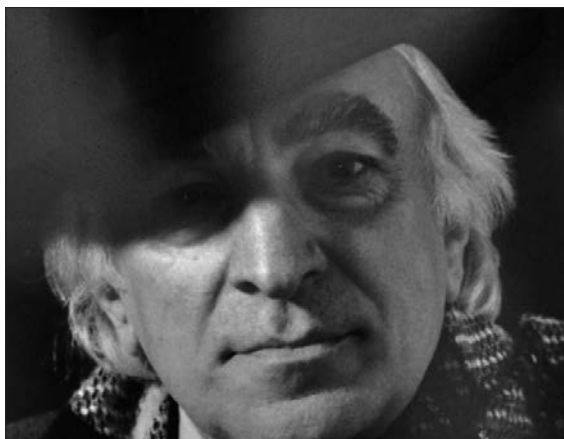
32 Zob. W. Magnuszewski, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1987, nr 30/1 (103), s. 200-201.

33 Sprawozdanie z działalności Wydziału Humanistycznego w r. ak. 1990/91, 15.07.1991 r.

34 *Ibidem*.

nym w Hradcu Kralove (Czechy). IFP objął też patronat metodyczny i merytoryczny nad Kolegium Języka Polskiego w Wałbrzychu.

Pracownicy byli przeciążeni pracą dydaktyczną, łączna liczba godzin ponadwymiarowych w IFP była najwyższa na wydziale (4460), łączna liczba godzin ponadwymiarowych w IFP była najwyższa na wydziale (4460). Koła naukowe wznawiały swoją działalność,

Prof. Czesław Dutka

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

np. Koło Literaturoznawcze (pod opieką B. Trochy, C. Dutki). W ramach spotkań zakładowych wygłaszano referaty naukowe. Odbywał się Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Bachanalia”. Pracownicy (A. Świrek, M. Januszewicz, C. Dutka, A. Demartin, B. Szarata, J. Brzeziński) wygłaszali odczyty w mieście i województwie, w tym dla nauczycieli oraz uczestniczyli w przeprowadzaniu Olimpiady Literatury i Języka Polskiego (J. Brzeziński, P. Suder, C. Piątkowski).

W tym też okresie C. Dutka na radzie wydziału wygłosił wykład, w którym sformułował ogólne refleksje powiązane z pracą badawczą:

Czym się zajmuje filolog? Skoro mam użyć tego anachronicznego dziś określenia, to powiedzmy, że ongiś był synonimem ścisłości, pracowitości, pedanterii badawczej etc. Dodam – wszechstronności badawczej i erudycji. Dziś bywa erudowany, choć najczęściej w ramach swej specjalności. No więc gramatyk (synchronik, diachronik) uprawia stylistykę językoznawczą, bada język osobniczy, „gwarę prawniczą” (język środowiskowy), uprawia onomastykę (dot. tych ziem), innowacje frazeologiczne w prasie, problemy składni i fleksji. Ale i wyprawia się w rejon urbanistyki. [...]

I wreszcie historycy literatury polskiej. Panuje tu spore zróżnicowanie czasookresu badawczego, co zrozumiałe. Jako że działalność naukowo-badawcza pokrywa się z rozpiętością obszaru nauczanego materiału... w powinnościach dydaktycznych badaczy.

[...] Czy to już załóżek szkoły? [...] Projekty, deklaracje... „Po owocach poznacie ich”!³⁵

W 1994 r. struktura Instytutu Filologii Polskiej była bardzo rozbudowana, zrzeszonych w pięciu zakładach 36 pracowników nauczało łącznie prawie 1000 osób. Zamieszczona dalej tabela 4 przedstawia pełny skład IFP.

35 *Ibidem*.

Tabela 4. Struktura Instytutu Filologii Polskiej 1994/5 r.

Dyrektor – prof. dr hab. Jerzy Brzeziński
Wicedyrektor ds. Nauki i Organizacji – prof. dr hab. Edward Homa
Wicedyrektor ds. Kształcenia – dr Maria Maczel
Zakład Historii Literatury kierownik prof. dr hab. Władysław Magnuszewski dr Jerzy Domagalski dr Maria Januszewicz dr Leszek Jazownik dr Leszek Libera dr Franciszek Pilarczyk dr Janusz Rećko dr Marta Ruszczyńska dr Anna Świrek dr Elżbieta Tymoczko-Tichoniuk dr Danuta Wierchołowska mgr Sławomir Kufel mgr Anna Szóstak mgr Radosław Szyber
Zakład Teorii Literatury kierownik prof. dr hab. Czesław Dutka mgr Małgorzata Mikołajczak mgr Artur Łukasiewicz mgr Anastazja Seul mgr Bogdan Trocha
Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego kierownik prof. dr hab. Marian Sinica dr Arkadiusz Cieliński dr Karol Smużniak mgr Dorota Amborska-Głowacka mgr Małgorzata Borysewicz-Morawska
Zakład Języka Polskiego kierownik prof. dr hab. Jerzy Brzeziński prof. dr hab. Edward Homa dr Bożena Hałas dr Krzysztof Maćkowiak dr Maria Maczel mgr Dariusz Grzemny
mgr Cezary Piątkowski mgr Barbara Szarata mgr Agnieszka Ryzza-Woźniak
Zakład Komunikacji Językowej kierownik prof. dr hab. Marian Bugajski dr Marzanna Uździcka mgr Anna Wojciechowska

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Praca pozadydaktyczna nadal odbywała się w kołach naukowych. W 1995 r. Koło Literaturoznawców działało pod opieką C. Dutki, M. Mikołajczak i A. Seul; organizowało co dwa tygodnie spotkania o charakterze warsztatów literackich, przygotowało

Wigilię Poetycką, czyli wieczór muzyczno-poetycki w klubie Gęba, a także spotkania autorskie i wieczory promocyjne tomików poetyckich. Koło Językoznawców pod opieką M. Bugajskiego i A. Ryzzy-Woźniak zorganizowało Seminarium Kół Studenckich w Karłowie i w Lubiatorze. Studenci filologii polskiej brali udział w festiwalach piosenki studenckiej, zawodach sportowych, pisali artykuły do „Gazety Zachodniej” i współpracowali z Radiem Zachód.

Liczba studentów zaocznych w tym okresie stopniowo malała, najpierw zrównała się z liczbą studentów dziennych, a następnie doszło do wygaszenia studiów zaocznych na filologii polskiej. W 1995 r. rozpoczęto serię wydawniczą „Studia o Języku i Stylu Artystycznym”. W 1997 r. środowisko polonistów zielonogórskich zorganizowało zjazd Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. W kolejnym utworzono pismo pod tytułem „Almanach Historycznoliteracki”, skupiające badaczy dawnego Stowarzyszenia Przyjaciół Literatury w Zielonej Górze, oraz kwartalnik „Edukacja Humanistyczna”, który w 2001 r. przekształcił się w rocznik.

Koniec XX w. i początek XXI w. okazał się okresem silnych zmian instytucjonalnych w obrębie jednostek, w których pracowali zielonogórcy poloniści. Pokróćce prezentuje je tabela 5.

Jeszcze pod koniec XX w. pod kierownictwem prof. J. Brzezińskiego funkcjonowało pięć zakładów. Filologii polskiej nauczano na pięcioletnich studiach magisterskich o profilu pedagogicznym. Organizowano także studia podyplomowe z języka polskiego, adresowane głównie do nauczycieli – rusycystów, którzy chcieli się przekwalifikować. W owym okresie bowiem gwałtownie spadło zapotrzebowanie na nauczycieli języka rosyjskiego w szkołach. Stopniowo jednak malał także nabór na klasyczną filologię polską. Zasoby kadrowe były natomiast największe na wydziale i miały duży potencjał.

Z inicjatywy rektora rozpoczęły się prace nad uruchomieniem polonistycznego kierunku ukierunkowanego nie na profil pedagogiczny, lecz dziennikarski. Zatem na przełomie XX/XXI w. od instytutu oddzieliła się grupa pracowników skupionych w dawnym Zakładzie Komunikacji Językowej, która pod kierownictwem prof. M. Bugajskiego utworzyła Katedrę Komunikacji Językowej i Społecznej. Prowadzono w niej kierunek elitarny, ale cieszący się dużym zainteresowaniem społecznym: filologia polska ze specjalnością dziennikarską. Stan ten utrzymał się pięć lat.

W IFP działały liczne koła naukowe: Koło Miłośników Języka Polskiego, Koło Naukowe Literaturoznawców, Studenckie Koło Językowe SEM. W 2004 r. Pracownicy IFP realizowali blisko 12 tysięcy godzin dydaktycznych, a pracownicy KKJiS prawie 3000. KKJiS współpracowało z Uniwersytetem w Bonn, Uniwersytetem Technicznym w Dreźnie, Uniwersytetem w Münster i w Bochum. Studenci filologii polskiej ze specjalnością dziennikarską uczestniczyli w Ogólnopolskich Warsztatach Reporterów Radiowych zorganizowanych przez Radio Zachód, w konkursie krasomówczym, zorganizowali

Tabela 5. Uczelniane jednostki organizacyjne zrzeszające zielonogórskich polonistów w latach 1971–2005

1971	Zakład Języka Polskiego	
1974	Instytut Filologii Polskiej	Zakład Języka Polskiego Zakład Teorii i Historii Literatury Zakład Metodyki Języka Polskiego
1996	Instytut Filologii Polskiej	Zakład Historii Literatury Zakład Teorii Literatury Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego Zakład Języka Polskiego Zakład Komunikacji Językowej – wyodrębnia się w KKJiS
1999–2004	Katedra Komunikacji Językowej i Społecznej	prowadzi kierunek <i>filologia polska ze specjalnością dziennikarską</i>
2004/5	Instytut Filologii Polskiej	Zakład Literatury Staropolskiej i Nauk Pomocniczych Zakład Literatury XX w. Zakład Teorii Literatury Zakład Komunikacji Językowej Zakład Historii i Pragmatyki Języka Polskiego Zakład Stylistyki i Gramatyki Historycznej Języka Polskiego Zakład Dydaktyki Literatury Języka Polskiego

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Prof. Marian Bugajski
Fot. I. Rutkowska (archiwum własne).

sesję naukową na temat *Zapomniane wspólne dziedzictwo kulturowe na wschodzie Europy od końca XV do XX wieku. Tradycje i doświadczenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów*. W ramach warsztatów telewizyjnych przez cały rok tworzyli Wiadomości Akademickie, emitowane w TV Zielona Góra.

W 2004 r. na skutek zmian w prawie o szkolnictwie wyższym i ze względu na potrzeby kadrowe Senat zniósł KKJiS w strukturze Wydziału Humanistycznego, a następnie w 2005 r. rektor

wydał zarządzenie o zniesieniu dwóch dużych zakładów: Zakładu Historii Literatury i Zakładu Języka Polskiego oraz o powstaniu w to miejsce sześciu mniejszych jednostek. Dyrektorem zintegrowanej jednostki został prof. Sławomir Kufel. Na podstawie tej samej Uchwały nr 227 Senatu pracownicy KKJiS przeszli do dwóch nowo utworzonych zakładów IFP: Zakładu Komunikacji Językowej i Zakładu Historii i Pragmatyki Języka Polskiego. Organizację instytutu prezentuje tabela 6.

Tabela 6. Struktura Instytutu Filologii Polskiej 2005 r.

Zakład Literatury Staropolskiej i Nauk Pomocniczych – kierownik dr hab. Franciszek Pilarczyk, prof. UZ
Zakład Literatury XX w. – kierownik dr hab. Maria Januszewicz, prof. UZ
Zakład Teorii Literatury – kierownik prof. dr hab. Czesław Dutka
Zakład Komunikacji Językowej – kierownik prof. dr hab. Marian Bugajski
Zakład Historii i Pragmatyki Języka Polskiego – kierownik dr hab. Stanisław Borawski, prof. UZ
Zakład Stylistyki i Gramatyki Historycznej Języka Polskiego – kierownik dr hab. Krzysztof Maćkowiak, prof. UZ
Zakład Dydaktyki Literatury Języka Polskiego – kierownik dr hab. Marian Sinica, prof. UZ
Pracownia Edytorstwa – kierownik dr hab. Sławomir Kufel, prof. UZ
Pracownia Dialektologii – kierownik dr hab. Katarzyna Węgorowska, prof. UZ
Pracownia Stylistyki – kierownik dr Cezary Piątkowski
Pracownia Sztuk Widowiskowych – kierownik dr hab. Karol Smużniak, prof. UZ
Pracownia Bibliologii i Nauk Pomocniczych – kierownik dr hab. Franciszek Pilarczyk, prof. UZ

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Jak widać, w niektórych z siedmiu zakładów powstały jednostki podrzędne, określane jako „pracownie”. Warto wspomnieć, że w tym okresie pojawiły się nowe inicjatywy wydawnicze, które rozpoczęły dwie serie publikacji: jedną pod tytułem „Fantastyczność i Cudowność”, drugą: „Prace Edytorskie”. W listopadzie 2008 r. wprowadzono dalsze zmiany w strukturze organizacyjnej, następowały przekształcenia zakresów badawczych i atomizacja działań. W ramach istniejących i tworzonych zakładów powołano kolejne pracownie³⁶. Ilustruje to opis struktury jednostki z lat 2008-2009 (tab. 7).

Tabela 7. Struktura Instytutu Filologii Polskiej 2008-2009

Dyrektor Instytutu: dr hab. Leszek Jazownik, prof. UZ		
Zastępca Dyrektora: dr Dorota Szagun		
Zakład Literatury Dawnej, Bibliotekoznawstwa i Edytorstwa		
Kierownik Zakładu – dr hab. Sławomir Kufel, prof. UZ	dr hab. Franciszek Pilarczyk, prof. UZ dr Tomasz Ratajczak dr Janusz Rećko dr Radosław Szyber	Pracownia Nauk Pomocniczych i Literatury Popularnej – kier. dr hab. F. Pilarczyk, prof. UZ; dr T. Ratajczak Pracownia Edytorstwa – kier. dr hab. S. Kufel, prof. UZ, dr R. Szyber
Zakład Literatury Romantyzmu i Pozytywizmu		
Kierownik Zakładu – dr hab. Marta Ruszczynska, prof. UZ	prof. zw. dr hab. Leszek Libera dr hab. Ireneusz Sikora, prof. UZ dr Aneta Narolska mgr Krzysztof Marcinkowski	

³⁶ Zarządzenie Rektora UZ (nr 52 z dnia 29.10.2008 r.).

Zakład Literatury XX i XXI Wieku		
Kierownik Zakładu – dr hab. Maria Januszewicz, prof. UZ	dr hab. Anna Szóstak, prof. UZ dr Elżbieta Tymoczko-Tichoniuk dr Maria Jazownik dr Anita Kucharska-Dziedzic dr Jerzy Domagalski	Pracownia Literatury Współczesnej (po r. 1945) – kier. dr hab. Anna Szóstak, prof. UZ
Zakład Teorii i Antropologii Literatury		
Kierownik Zakładu – dr hab. Małgorzata Mikołajczak, prof. UZ	dr hab. Grzegorz Kubski, prof. UZ dr Anastazja Seul dr Beata Sołogub-Hebзда dr Dorota Kulczycka dr Bogdan Trocha	Pracownia Mitopoetyki i Filozofii Literatury – kier. dr Bogdan Trocha Pracownia Komparatystyki i Dyskursów Okołoliterackich – dr Anastazja Seul
Zakład Komunikacji Językowej		
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Marian Bugajski	dr Anna Wojciechowska dr Marzanna Uździcka dr Magdalena Steciąg dr Monika Kaczor dr Magdalena Idzikowska dr Piotr Kładoczny	
Zakład Historii i Pragmatyki Języka Polskiego		
Kierownik Zakładu – dr hab. Stanisław Borawski, prof. UZ	dr Magdalena Hawrysz dr Iwona Pałucka-Czerniak mgr Magdalena Jurewicz-Nowak mgr Irmina Kotlarska	
Zakład Gramatyki Historycznej Języka Polskiego i Dialektologii		
Kierownik Zakładu – dr hab. Katarzyna Węgorowska, prof. UZ	dr Agnieszka Ryżza-Woźniak dr Dorota Szagun dr Joanna Frejman dr Iwona Żuraszek-Ryś	Pracownia Dialektologii – kier. dr hab. Katarzyna Węgorowska, prof. UZ
Zakład Stylistyki		
Kierownik Zakładu – dr hab. Krzysztof Maćkowiak, prof. UZ	dr Cezary Piątkowski dr Joanna Gorzelana	
Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego		
Kierownik Zakładu – dr hab. Marian Sinica, prof. UZ	dr hab. Leszek Jazownik, prof. UZ dr hab. Karol Smuźniak, prof. UZ dr Dorota Amborska-Głowacka dr Romuald Jabłoński	
Pracownia Teorii Kultury i Sztuk Widowiskowych – kier. dr hab. Karol Smuźniak, prof. UZ		

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

W kolejnej odsłonie instytut nie zwiększał się raczej, kadra dydaktyczna malała, jednak powstawały wewnętrzne struktury sprofilowane tematycznie. Rozrost tematów i jednostek badawczych ilustruje tabela 8. W 2011 r. ponadto Uczelnia otrzymała uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo, a później – w dyscyplinie językoznawstwo. Zaczęto też wydawać serię naukową zatytułowaną „Historia Literatury Pogranicza”.

Tabela 8. Struktura Instytutu Filologii Polskiej 2013/2014

Dyrektor IFP: dr hab. Marzanna Uździcka, prof. UZ		
Zastępca: dr Tomasz Ratajczak		
Zakład Literatury Dawnej i Nauk Pomocniczych Filologii		
Kierownik: dr hab. Sławomir Kufel, prof. UZ	dr hab. B. Trocha, prof. UZ dr hab. R. Szyber, prof. UZ dr T. Ratajczak dr Adrianna Woźniak od 2014/2015 dr Krystian Saja	Pracownia Badań Kognitywnych – dr hab. S. Kufel, prof. UZ, dr A. Woźniak Pracownia Bibliologii i Badań nad Literaturą Popularną – dr T. Ratajczak Pracownia Edytorstwa i Literatury Dawnej – dr hab. R. Szyber, prof. UZ Pracownia Mitopoetyki i Filozofii Literatury – dr hab. B. Trocha, prof. UZ
Zakład Literatury XIX Wieku		
Kierownik: dr hab. Marta Rusczyńska, prof. UZ	prof. dr hab. Leszek Libera dr Aneta Narolska	Pracownia Badań nad Powieścią XIX Wieku – kierownik dr hab. M. Rusczyńska, prof. UZ
Zakład Literatury XX i XXI Wieku		
Kierownik: dr hab. Anna Szóstak, prof. UZ	dr Anita Kucharska-Dziedzic (do 2014 r.) od 2014/2015 dr Joanna Wawryk	Pracownia Literatury Współczesnej – dr hab. A. Szóstak, prof. UZ Pracownia Badań nad Baśnią w Literaturze i Kulturze – dr J. Wawryk
Zakład Teorii Literatury i Krytyki Literackiej		
Kierownik: dr hab. Małgorzata Mikołajczak, prof. UZ	dr hab. Grzegorz Kubski (do 2014) dr Dorota Kulczycka dr Anastazja Seul dr Beata Hebzda-Sołogub (do 2014) Od 2014/2015 r. dr Kamila Gieba	Pracownia Badań nad Literaturą Regionalną – dr hab. M. Mikołajczak, prof. UZ Pracownia Komparatystyki i Dyskursów Około-literackich – dr hab. G. Kubski, prof. UZ
Zakład Komunikacji Językowej		
Kierownik: prof. dr hab. Marian Bugajski	dr hab. Marzanna Uździcka, prof. UZ dr hab. Magdalena Steciąg dr Magdalena Idzikowska dr Monika Kaczor dr Piotr Kładoczny dr Anna Wojciechowska	Pracownia Dziennikarstwa – dr hab. M. Steciąg, prof. UZ Poradnia Językowa – prof. dr hab. M. Bugajski
Zakład Historii i Pragmatyki Języka Polskiego		
Kierownik: prof. dr hab. Stanisław Borawski	dr Magdalena Hawrysz dr Magdalena Jurewicz-Nowak dr Iwona Pałucka-Czeraniak dr Dorota Szagun dr Iwona Żuraszek-Ryś mgr Irmina Kotlarska	Pracownia Dziejów Używania Języka w Rzeczypospolitej Szlacheckiej – dr M. Hawrysz Pracownia Dziejów Używania Języka w Dobie Rozbiorowej – dr hab. M. Uździcka, prof. UZ Od 2014/2015: Pracownia Metodologii Badań Diachronicznych – prof. dr hab. S. Borawski Kurs Języka Polskiego dla Obcokrajowców – dr I. Pałucka-Czeraniak

Zakład Stylistyki		
Kierownik: prof. dr hab. Krzysztof Maćkowiak	dr Joanna Gorzelana	
Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego		
Kierownik – dr hab. Leszek Jazownik, prof. UZ	dr hab. Romuald Jabłoński, prof. UZ	
Pracownia Języka i Kultury Ludowej		
Kierownik: dr hab. Katarzyna Węgorowska, prof. UZ		

Źródło: Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Na radach instytutu zostały przedstawione prezentacje i propozycje pracowni naukowych, które miały kształtować dodatkowe zainteresowania badaczy. Zakładano dwuletni okres działania tych małych jednostek, po którym miała nastąpić ocena ich dokonań. Motywacją tworzenia małych zespołów badawczych umocowanych w pracowniach był ich korzystny wpływ na pozyskiwanie grantów, ponieważ pracownia mogła stać się punktem odniesienia dla pomysłu grantowego, zwłaszcza zbiorowego³⁷. Tendencje te zmieniła ustawa o szkolnictwie wyższym z 2019 r.

Tymczasem w roku akademickim 2013/2014 na studia stacjonarne na kierunku filologia polska przyjęto na pierwszym stopniu i na drugim stopniu po 18 osób. Kierunek informacja naukowa i bibliotekoznawstwo został wygaszony. Na studia doktoranckie zgłosiło się 6 osób³⁸. Kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna został przygotowany do uruchomienia. Rok później w ramach studiów zintegrowanych utworzono kierunki: filologia polska, filologiczna obsługa sieci i edytorstwo komputerowe, literatura popularna i kreacje światów gier. Filologia polska uzyskała nową specjalność: pisanie kreatywne³⁹. W tym okresie stopniowo rozwijały się również kursy języka polskiego dla cudzoziemców jako kursy doksztalające dla osób spoza uniwersytetu, a dla studentów programu Erasmus (potem Erasmus+) oraz studentów z wymiany międzyuczelnianej z uniwersytetem w Hong Duc jako regularne zajęcia objęte programem studiów.

Prof. Marzanna Uździcka
Fot. I. Rutkowska (archiwum własne).

37 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 11.06.2013 r.

38 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 10.09.2013 r.

39 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 23.09.2014 r.

Uruchomienie dziennikarstwa i komunikacji społecznej w IFP budziło wiele dyskusji i skutkowało zmianami⁴⁰. Skutkowało m.in. zastąpieniem specjalności dziennikarskiej na kierunku filologia polska inną, atrakcyjną dla osób zainteresowanych twórczym pisaniem. W owym okresie podejmowano się wielu działań mających na celu promowanie filologii polskiej i nowych kierunków wśród absolwentów szkół ponadpodstawowych. Jednym z pomysłów było powołanie przyinstytutowego forum dla nauczycieli polonistów oraz rozszerzenie współpracy z nauczycielami języka polskiego⁴¹. Oferta kształceniowa miała być rozwijana poprzez działania kół naukowych na uczelni, a także poprzez organizowanie kół naukowych w porozumieniu z polonistami i dyrektorami szkół średnich w regionie⁴². Utrzymano dodatkową działalność pracowników IFP, którzy wyjeżdżali z wykładami do szkół ponadgimnazjalnych. Nastąpiło podpisanie umów o współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi (Liceum Ogólnokształcącym w Świebodzinie, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Nowej Soli), pracownicy wygłosili wykłady dla uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych (w Wolsztynie, Gubinie, Świebodzinie, Sulechowie, Zielonej Górze, Nowej Soli); zorganizowano w szkołach województwa lubuskiego konkursy: *Wiedzy o Mediach* – etap szkolny i etap okręgowy, *Potyczki z polszczyzną* (organizowany cyklicznie przez TMJP, Oddział w Zielonej Górze z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego). Instytut nawiązał współpracę z Katedrą Filologii Polskiej Narodowego Uniwersytetu im. I. Franki we Lwowie, w ramach której z wizytą przyjeżdżali studenci i wykładowcy filologii polskiej. Dzięki współpracy z klubem *Ad Astra* była promowana oferta dydaktyczna instytutu, w tym celu powstał także film, opublikowany na stronie internetowej Uczelni oraz odbywały się spotkania z przedstawicielami mediów⁴³. O zaktywizowanie i zadowolenie studentów dbano poprzez zapewnienie atrakcyjnych zajęć oraz spotkań z interesariuszami zewnętrznymi⁴⁴. Studenci cieszyli się dużą swobodą działania, w 2015 r. z inicjatywy prof. A. Szóstak i mgr K. Grabias sami zaadaptowali pomieszczenia 202A i 202B na miejsce spotkań towarzyskich, naukowych i socjalnych i nadali mu nazwę Kuźnia 202. Aktywnie działali w mediach i środowisku lokalnym.

Kształtowała się też idea zorganizowania forum naukowego dla nauczycieli⁴⁵. W 2015 r. prof. S. Borawski postulował utworzenie gremium skupiającego i promującego nauczycieli polonistów, ale podjęte wówczas inicjatywy spotkały się ze znikomym odzewem. Jednakże reforma szkolnictwa z 2018/2019 roku wywołała większe

40 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 10.09.2013 r.

41 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 8.01.2013 r.

42 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 9.04.2013 r.

43 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 2.06.2015 r.

44 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 18.02.2014 r.

45 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 9.05.2013 r.

zapotrzebowanie środowiska pedagogicznego i dzięki temu we współpracy IFP z ODN odbyło się w 2019 r. *I Lubuskie Forum Nauczycieli Polonistów: Twórczo, inspirująco, nowocześnie...* Głównym celem konferencji było kształtowanie kultury humanistycznej, upowszechnianie skutecznych rozwiązań metodycznych i organizacyjnych oraz nowoczesnych środków dydaktycznych. W konferencji wzięło udział blisko 200 nauczycieli języka polskiego z lubuskich szkół.

Instytut zaistniał w mediach społecznościowych – przez stronę na Facebooku, prowadzoną przed dr I. Kotlarską we współpracy ze studentami dziennikarstwa i doktorantami. Nawiązał także współpracę z mediami⁴⁶. W ofercie dla studentów polskich i cudzoziemców pojawiły się projekty finansowane z budżetu województwa lubuskiego: *Z komunikacją ku integracji* (2017), *Język oknem na świat* (2017), *Dwa kroki ku integracji: kultura i język* (2018).

Na polu naukowym pracownicy instytutu rozwijali swoje pasje badawcze, uzyskiwali stopnie i tytuły naukowe, starali się o granty. Pierwszy duży grant zespołowy pozyskał prof. dr hab. S. Borawski (2012-2014, *Historia języka i wspólnot komunikatywnych polskich w 50 wykładach* we współpracy z Uniwersytetem Łódzkim). W styczniu 2014 r. na radzie instytutu gościł JM Rektor UZ, prof. dr hab. Tadeusz Kuczyński, który wyraził uznanie dla dorobku naukowego instytutu, zaapelował o współpracę przy optymalnym wyzyskiwaniu możliwości budżetowych płynących z dotacji, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii starania się o granty. Wyraził też pogląd, że warto podejmować badania skupione na transgraniczności i przekształcaniach kontaktów polsko-niemieckich. W tym też okresie prof. dr hab. M. Mikołajczak

[...] rozpoczęła szeroko zakrojoną współpracę z badaczami literatury regionalnej w Polsce i za granicą. W 2012 r. wspólnie z Komitetem Nauk o Literaturze PAN oraz Instytutem Sławistyki Uniwersytetu w Poczdamie zorganizowała konferencję pod hasłem *Nowy regionalizm w badaniach literackich: badawczy rekonesans i zarys perspektyw*. W tym samym czasie została kierowniczką międzyuczelnianego zespołu do badania literatury regionalnej. W 2012 r. uzyskała grant Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, a w 2014 r. grant Narodowego Centrum Nauki na realizację trzyletniego nowatorskiego projektu zespołowych badań regionalnych, opracowanego wspólnie z dr hab. Elżbietą Rybicką z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ponadto w 2013 r. została członkiem zespołu grantowego realizującego projekt „Kulturowo-historyczny krajobraz Środkowego Nadodrza” finansowany przez Polsko-Niemiecką Fundację na rzecz Nauki⁴⁷.

Oprócz funkcjonujących już roczników i czasopism: „*Studia i Materiały. Filologia Polska*”⁴⁸, „*Zielonogórskich Seminariów Językoznawczych*” pojawiły się nowe: „*Scripta Humana. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego*”, „*International Journal*

46 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 3.12.2013 r.

47 infoserwis.uz.zgora.pl/index.php?prof-dr-hab-malgorzata-mikolajczak-z-instytutu-filologii-polskiej-universytetu-zielonogorskiego-prezesem-lubuskiego-towarzystwa-naukowego (data dostępu: 20.12.2022).

48 O rewitalizacji pisma mówi protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 9.05.2013 r.

of Slavic Studies Transgressive”, „Pragmatic and Speculative Horizons of Popular Literature and Culture”.

Rady instytutu poza funkcjami typowo organizacyjnymi tworzyły miejsce i pole do dyskusji nad znaczeniem i rangą badań naukowych oraz funkcją uniwersytetu. W owym czasie rozmów na ten temat było wiele i miały duże znaczenie dla kształtowania wyobrażenia o celu działania, kierunkach i metodach. Przypomnijmy niektóre sądy. W 2014 r. prof. S. Borawski podkreślał:

[...] nie warto niczego robić dla podobania się recenzentom; wartością, o którą należy zabiegać, jest jakość pracy naukowej. [...] jeśli następuje tak daleko idąca unifikacja kształcenia na poziomie uniwersyteckim, to traci sens wartość studiowania u konkretnego profesora. [...] Uniwersytet to uniwersytet, a nie wyższa szkoła ucząca zawodu. Na uniwersytecie wartością są naukowe indywidualia. I o to trzeba walczyć [...]⁴⁹.

[...] trzeba wyłączyć uniwersytety z ogólnego pojęcia szkół wyższych. To kształcenie elity intelektualnej, pełnienie funkcji kulturotwórczej, dbanie o równomierny rozwój kulturalny i cywilizacyjny. Nasze działanie tylko na naszym polu polonistycznym będzie działaniem przegranym. Musimy dbać o specjalną pozycję uniwersytetu, naszymi sojusznikami będą inne klasyczne kierunki⁵⁰.

Prof. K. Maćkowiak zaznaczał konieczność zmian i powiedział, że

[...] nie możemy godzić się na tak łatwą kapitulację, jeśli chodzi o czystą polonistykę. Propaganda antyhumanistyczna, antypolonistyczna, które obecnie trwają, zmieniają się, pojawiają się alternatywy, wówczas filologia polska będzie jednym z koronnych kierunków. [...] filologią polską powinny się zajmować ośrodki z tradycją. Filologia polska, nawet jeśli jest klasyczna, to powinna znaleźć się wśród kierunków zamawianych. Potrzebna jest refleksja nad kulturą, literaturą i językiem w państwie polskim [...]⁵¹.

Prof. M. Uździcka, referując wnioski z Konferencji Polonistyk Uniwersyteckich, podkreśliła, iż

Konieczne będzie podjęcie walki o zachowanie wypracowanych przez instytut wartości. Zjawisko to jest typowe dla wszystkich polskich uniwersytetów, co stymuluje działalność Komitetu Kryzysowego Humanistyki Polskiej, który jednak na apel środowiska polonistycznego, by zachować jakąś część zatrudnienia, nie podjął żadnych kroków⁵².

Władze uczelni wspierały w tym okresie instytut, zwłaszcza gdy nabory, początkowo bardzo udane, zawodziły nadzieje na odrodzenie zainteresowania filologią polską wśród młodzieży ponadgimnazjalnej. W tym okresie stopniowo rozwijała się także działalność zorientowana na nauczanie języka polskiego jako obcego. We współpracy z ZTE „Civilitas” instytut zorganizował szereg lokalnych projektów wspierających

49 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 18.03.2014 r., nr 12/2013.

50 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 23.09.2014 r.

51 *Ibidem*.

52 Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 3.06.2014 r.

i integrujących społeczność cudzoziemską w regionie, zainteresowaną nauką języka polskiego. Z uwagi na rosnące potrzeby w 2019 r. została powołana Pracownia Języka Polskiego dla Cudzoziemców, w której ramach prowadzona jest działalność organizacyjna (egzamininy państwowe z języka polskiego jako obcego), dydaktyczna (kursy języka polskiego dla cudzoziemców) i naukowa, zgodna z zainteresowaniami badawczymi uczonych.

Obecnie w instytucie pracują 33 osoby, w tym 5 profesorów tytularnych, 14 doktorów habilitowanych, 13 doktorów i jeden magister. W obrębie poszczególnych zakładów i pracowni naukowych są prowadzone sprofilowane badania, dotyczące m.in. następujących obszarów:

- język polski w ujęciu historycznym i współczesnym;
- zagadnienia stylistyki, onomastyki i dialektologii;
- literatura polska w jej dziejowym rozwoju;
- obiegi literatury;
- zagadnienia bibliologii i edytorstwa;
- teoria i antropologia literatury;
- tożsamość narodowa i treści kształcenia w nowoczesnej dydaktyce literatury i języka polskiego;
- medioznawstwo oraz komunikacja społeczna i medialna.

W instytucie realizowano zespołowe projekty badawcze:

1. projekt w ramach programów Narodowego Centrum Nauki (nr 2013/09/B/HS2/O1132), kierowany przez prof. M. Mikołajczak, pt. *Regionalizm w badaniach literackich: tradycja i nowe orientacje*;
2. projekt w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki nr 0063/FNiTP/H11/80/2011, pt. *Historia języka i wspólnot komunikatywnych polskich w 50 wykładach*, kierowany przez prof. S. Borawskiego (UZ); kompatybilny z projektem Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki nr 0089/FNiTP/H11/80/2011, pt. *Teksty do historii używania języka narodowego z aneksami*, którego kierownikiem był prof. Marek Cybulski (UŁ);
3. projekt nr 100092839, pt. *Język jako klucz do współpracy* (realizowany w ramach europejskiego Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska–Saksonia);
4. projekt w ramach Narodowego Centrum Nauki (nr 2017/26/E/HS2/00039), kierowany przez prof. UZ M. Steciąg, pt. *Lingua receptiva czy lingua franca? Praktyki językowe na pograniczu polsko-czeskim w obliczu dominacji angielszczyzny (ujęcie ekolingwistyczne)*
5. oraz indywidualne projekty badawcze (dr K. Gieby, dra hab. P. Kładocznego, dra hab. T. Ratajczaka, prof. UZ) i zbiorowy projekt dydaktyczny w ramach tzw. trzeciej misji uniwersytetu (działania wdrożeniowego, aktywności na rzecz

społeczeństwa): *Słucham, rozumiem, działam. Poszerzanie kompetencji językowych cudzoziemców w celu zapobiegania alienacji społeczno-zawodowej* (nr POWR.03.01.00-00-T013/18, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020).

Pracownicy Instytutu Filologii Polskiej uczestniczą w życiu regionu i miasta. Aktywność ta przybiera różne formy: od 2009 r. działa Poradnia Językowa Uniwersytetu Zielonogórskiego (www.poradnia-jezykowa.uz.zgora.pl); prof. Marian Bugajski od kilkunastu lat brał udział w audycjach Radia Zachód popularyzujących poprawność językową i kontynuuje tę działalność na łamach Akademickiego Radia Index; pracownicy prowadzą wykłady i zajęcia edukacyjne dla uczniów szkół średnich regionu, współpracują z instytucjami oświatowymi i kulturalnymi (m.in. szkołami oraz Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, Wojewódzką i Miejską Biblioteką im. C. Norwida, Lubuskim Teatrem, Stowarzyszeniem Dziennikarzy Lubuskich w Zielonej Górze czy ZTE „Civilitas”); popularyzują najwybitniejsze dzieła i twórców literatury współczesnej, uczestniczą w organizacji Olimpiady Literatury i Języka Polskiego, Olimpiady Literatury i Języka Polskiego dla Szkół Podstawowych oraz Olimpiady Wiedzy o Mediach, a także organizują konkursy (m.in. *Fantazje Zielonogórskie*, *Lubuski Konkurs Literacki*) oraz obchody Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego (przez członków Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Oddział w Zielonej Górze) i studencką *Majówkę Medialną*. Odbywają się konferencje o zróżnicowanej tematyce i publikowane są serie monograficzne (np. „Zielonogórskie Seminaria Językoznawcze”, „Prace Aksjologiczne”) oraz czasopisma (np. „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego”). Działają koła naukowe: *Faktor* (studentów dziennikarstwa), *Hopbit* (studentów literatury popularnej i kreacji światów gier) oraz *Kultura i Sztuka* (zrzeszające głównie studentów polonistyki).

Obecnie pracownicy instytutu obsługują studia I i II stopnia na kierunku: filologia polska, I stopnia na kierunku: literatura popularna i kreacje światów gier, studia I i II stopnia na kierunku: dziennikarstwo i komunikacja społeczna oraz prowadzą zajęcia na zorganizowanych przez Wydział Humanistyczny, Wydział Nauk Społecznych oraz Wydział Prawa i Administracji studiach dziennych, zaocznych i podyplomowych.

W 2019 r. w związku z powstaniem nowego statutu Uczelni i Wydziału nastąpiła restrukturyzacja. Jednym z podstawowych założeń było wprowadzenie instytutów dyscyplinowych. Pracownicy IFP deklarowali przynależność do dyscypliny: literaturoznawczej, językoznawczej, nauki o komunikacji społecznej i mediach lub wybierali status pracownika dydaktycznego. Instytuty mogły dzielić się na zakłady, pojmowane jako zespoły badawcze. Dwudyscyplinowe instytuty, takie jak Instytut Filologii Polskiej, dzieliły się na zakłady dyscyplinowe. Po burzliwej debacie przyjęto, że nazwa zakładu

powinna odpowiadać nazwie dyscypliny, powstał zatem Zakład Językoznawstwa i Zakład Literaturoznawstwa, a nieco później także Zakład Dziennikarstwa i Nauk o Mediach oraz Zakład Literatury i Kultury Popularnej. Działa także Pracownia Edukacji Polonistycznej i Badań nad Kulturą. W skład dyscyplin weszli literaturoznawcy i językoznawcy wszystkich filologii prowadzonych na Uczelni. Równorzędnie zachowano jednak strukturę organizacyjną Instytutu Filologii Polskiej, choć Rada Instytutu przestała istnieć⁵³. W 2022 r. w parametryzacji za lata 2017-2021 w dyscyplinach językoznawstwo i literaturoznawstwo Uniwersytet Zielonogórski uzyskał kategorię naukową A.

Tradycje badania i nauczania polonistycznych treści w środowisku zielonogórskim sięgają zatem czasów powojennych. Gdyby mierzyć czas ich trwania od momentu powstania szkoły wyższej, to w 2023 r. mija 50 lat zielonogórskiej polonistyki. Funkcję dyrektora Zakładu/Instytutu Filologii Polskiej dotychczas pełnili profesorowie: Lech Ludorowski, Wojciech Pasterniak, Stefan Herman, Jerzy Brzeziński, Sławomir Kufel, Marian Sinica, Leszek Jazownik i Marzanna Uździcka. Obecnie zespołowi przewodniczy Magdalena Steciąg. W Zakładzie/Instytucie Filologii Polskiej jako jednostce naukowej i organizacyjnej przez ten czas zatrudniono na pełny etat 82 pracowników naukowo-dydaktycznych. Członkowie Instytutu Filologii Polskiej, na Wydziale Humanistycznym, od 2001 r. w ramach Uniwersytetu Zielonogórskiego nadal kształcą polonistów oraz wspomagają lubuskie i ogólnopolskie środowisko dziennikarskie i twórcze.

Bibliografia

- Baczewski A., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1980, nr 23/1-2 (75-76), s. 202-203.
- Dane do Informatora Nauki Polskiej, 1984 r., Archiwum UZ.
- Dolański D., *Zielonogórska droga do uniwersytetu. 10-lecie Uniwersytetu Zielonogórskiego, 40-lecie zielonogórskiego środowiska akademickiego*, Zielona Góra 2011.
- Dolański D., *Pierwszy kwadrans. Piętnaście lat Uniwersytetu Zielonogórskiego*, Zielona Góra 2016. <https://www.uz.zgora.pl/index.php?informacje-o-uczelni> (data dostępu: 18.11.2022).
- ifp.uz.zgora.pl (data dostępu: 1.06.2023).
- infoserwis.uz.zgora.pl/index.php?prof-dr-hab-malgorzata-mikolajczak-z-instytutu-filologii-polskiej-uniwersytetu-zielonogorskiego-prezesem-lubuskiego-towarzystwa-naukowego (data dostępu: 20.12.2022).
- Magnuszewski W., *Instytut Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1976, nr 19/3 (61), s. 1-9.
- Magnuszewski W., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej (1980-1981)*, „Biuletyn Polonistyczny” 1981, nr 24/4 (82), s. 53-54.
- Magnuszewski W., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1987, nr 30/1 (103), s. 200-201.
- Pasterniak W., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej 1984-1985*, „Biuletyn Polonistyczny” 1986, nr 29/2 (100), s. 241-243.
- Plan badań naukowych na lata 1986-1990, Archiwum UZ.

- Protokół nr 5 posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego 24.05.1989 r., Archiwum UZ.
- Protokół nr 5 posiedzenia V Rady Wydziału Humanistycznego WSN z dnia 26.09.1973 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 10.09.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 28.05.2019 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 18.02.2014 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 10.09.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 11.06.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 18.03.2014 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 2.06.2015 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 23.09.2014 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 3.06.2014 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 3.12.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 8.01.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 9.04.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 9.05.2013 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady IFP z dn. 9.12.2014 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej Wydziału Humanistycznego przy WSP z dn. 3.09.1971 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 13.01.1975 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 21.11.1974 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 1.03.1979 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 20.10.1978 r., Archiwum UZ.
- Protokół posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 21.10.1976 r., Archiwum UZ.
- Raport do GUS, 1973 r., Archiwum UZ.
- Rećko J., *Władysław Magnuszewski (1925-1996): wspomnienie w dwudziestą rocznicę śmierci*, „Filologia Polska” 2016 (2), s. 461-465.
- Rudiak R., *Formy prezentacji twórczych na łamach zielonogórskich czasopism akademickich w latach 1959-2014*, „Filologia Polska” 2016 (1), s. 243-260, tu s. 244-245.
- Ruszczyńska M., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej (1982-1983)*, „Biuletyn Polonistyczny” 1984, nr 27/1 (91), s. 206-210.
- Ruszczyńska M., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze, Instytut Filologii Polskiej 1983/1984*, „Biuletyn Polonistyczny” 1985, nr 28/1-2 (95-96), s. 256-259.
- Sprawozdanie Dziekana Wydziału Humanistycznego z działalności Wydziału za rok akademicki 1987/1988 z dn. 23.05.1988 r., Archiwum UZ.
- Sprawozdanie z działalności Wydziału Humanistycznego w r. ak. 1990/91, 15.07.1991 r., Archiwum UZ.
- Szagan D., *Profesor Jerzy Brzeziński, (1934-2017)*, „Filologia Polska” 2017 (3), s. 19-26, https://zbc.uz.zgora.pl/repozytorium/Content/50951/2_szagan_profesor.pdf (data dostępu: 14.06.2023).
- Wyciąg z Rady Wydziału Humanistycznego, 1977 r., Archiwum UZ.
- Zarządzenie Rektora UZ (nr 52 z dn. 29.10.2008 r.), Archiwum UZ.